

До разової спеціалізованої вченої ради у
Донецькому державному університеті внутрішніх справ

ВІДГУК

**опонента – кандидата юридичних наук, професора Володимира Бондаря
на дисертацію Отришка Артема Олеговича на тему «Розслідування
незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими
речовинами» подану на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дослідження. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є тяжким злочином, що несе загрозу громадському порядку та безпеці, становить значну небезпеку для життя та здоров'я людей, спричинює зростання рівня злочинності, ускладнення криміногенної обстановки, використання зброї у злочинній діяльності організованих злочинних груп і злочинних організацій.

До основних джерел надходження вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин у незаконний обіг відноситься:

- вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові пристрої, вивезені з місць проведення бойових дій, у тому числі трофейна (підприємств виробників країни-агресора);
- вогнепальна зброя, викрадена зі складів озброєння на тимчасово окупованих територіях;
- контрабанда вогнепальної зброї;
- виготовлення вогнепальної зброї з використанням виробів конструктивно схожих з вогнепальною зброєю (газової, сигнальної, нейтралізованої та вихолощеної зброї, стартових пістолетів, тощо);
- вогнепальна зброя, вибухові пристрої, виготовлені саморобним способом з побутових предметів, спеціальних пристроїв або повністю саморобна.

Водночас є очевидним, що, незважаючи на пильну суспільно-державну

увагу до проблеми незаконного обігу вогнепальної зброї, вибухових пристроїв та комплексні організаційно-правові заходи, спрямовані на удосконалення правоохоронної діяльності з його протидії, котрі відображують як національні, так і міжнародні, передусім, європейські, напрацювання у цій сфері, незаконний обіг вогнепальної зброї та боєприпасів до неї є одним із найбільш поширених посягань серед кримінальних правопорушень у сфері громадської безпеки. Так, відповідно до офіційної статистики Офісу Генеральної прокуратури України, у 2021 обліковано 49 злочинів, учинених із використанням вогнепальної зброї (умисних вбивств, умисних тяжких тілесних ушкоджень, розбоїв), та 9, учинених із використанням боєприпасів, у 2022 році – 106 (797), у 2023 – 103 (1023) злочини та 11 кримінальних проступків¹). За незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України) та незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікацію, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв (ст. 263-1) у визначеному періоді обліковано: у 2021 році – 442 та 6 відповідно; у 2022 році – 854 та 16; у 2024 році – 801 та 18 кримінальних правопорушень. При тому вилучено предметів кримінально-протиправної діяльності тільки у 2023 році: нарізної вогнепальної зброї – 105, іншої вогнепальної зброї – 35, гранатометів та реактивних систем – 23, патронів – 35030.

Вищезазначені показники кількості облікованих кримінальних правопорушень не відображають масштабів суспільно небезпечних діянь зазначеної категорії, оскільки незаконний обіг вогнепальної зброї, вибухових пристроїв становлять підґрунтя групової та рецидивної злочинності, яка перебуває в системному зв'язку з іншими кримінальними правопорушеннями, на вчиненні яких спеціалізуються їх учасники, у тому

¹ Статистична звітність Генеральної прокуратури України за 2014–2020 роки. URL: <https://www.gp.gov.ua>. Статистична інформація Офісу Генерального прокурора за 2021–2024 роки. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.04.2025).

числі тих, що передбачені ст.ст. 111, 115, 127, 146, 185, 187, 201, 257, 258, 258-3, 296, 307, 309, 311 КК України.

Активізація зусиль щодо зміни ситуації потребує відповідного наукового забезпечення розслідування відповідних кримінально-правових деліктів. Сучасний рівень розвитку спеціальних знань у галузі судової експертизи зброї, вибухотехнічної експертизи дає змогу запропонувати новітні можливості дослідження нових джерел і носіїв інформації та раціональні підходи до організації інформаційно-аналітичного, техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Наведені положення вказують на актуальність теми дисертаційного дослідження «Розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» та її теоретичне і практичне значення.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій Отришка А.О. відповідає вимогам чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Дисертацію виконано відповідно до пп. 12, 14, 27 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454; Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року №12-21; Стратегії національної безпеки України, затвердженої указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації відображено у шести наукових публікаціях, опублікованих у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, шість – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Достовірність та обґрунтованість висновків дисертації Отришка А.О. підтверджуються емпіричною базою дослідження, яку складають підсумки вивчення 210 вироків суду першої інстанції, винесених у 2020-2024 роках за результатами розгляду кримінальних проваджень за фактами вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 263, 263-1 Кримінального кодексу України, а також зведені дані анкетування слідчих та оперативних працівників підрозділів Національної поліції України.

Теоретична база дослідження представлена достатньою кількістю наукових джерел (227 найменувань на 29 сторінках). Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять наукові праці фахівців з криміналістики, кримінального права, кримінального процесу, кримінології та суміжних правових наук. Нормативною основою дослідження є Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, міжнародні та національні законодавчі акти.

Таким чином, визначені у дисертаційному дослідженні наукові положення, висновки та рекомендації, мають достатній рівень обґрунтованості, що забезпечує їх достовірність.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що здійснене комплексне дослідження методики розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами у ході якого

сформовано висновки, пропозиції та рекомендації, які мають певний ступінь новизни

вперше:

- визначено, що до предмету кримінально-протиправного посягання незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами належить бойова вогнепальна зброя, спортивна зброя, нарізна мисливська зброя, бойові припаси, вибухові речовини, холодна зброя;

- здійснено розподіл обставин, що підлягають встановленню на загальні та спеціальні. Загальні – ті, які визначені кримінальним процесуальним законодавством та характеризують подію кримінального правопорушення і особу правопорушника, та спеціальні – притаманні певному виду кримінальних правопорушень, а саме незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. До спеціальних обставин віднесено: вид та кількість зброї, бойових припасів або вибухових речовин, їх характерні ознаки; наявність у правопорушника дозволу на право володіння та зберігання зброї; спосіб набуття зброї, бойових припасів або вибухових речовин; відомості щодо спеціального статусу особи правопорушника;

- розроблено типовий план розслідування у кримінальних провадженнях щодо незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, який передбачає проведення таких слідчих (розшукових) дій: огляд місця події; відібрання пояснень у осіб, причетних до вчинення протиправних дій, очевидців події, ймовірного потерпілого або правопорушника; призначення судових експертиз; допити свідків; обшук за місцем мешкання ймовірного правопорушника; вручення особі повідомлення про підозру; допит підозрюваного; слідчий експеримент;

- розкрито предмет допиту свідків і підозрюваних при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, до якого віднесено: 1) відомості щодо особи злочинця (ознаки, дані, характеристика, місце роботи, місце мешкання, освіта, спосіб життя,

навички, звички, особливі прикмети); 2) відомості щодо механізму злочину (спосіб набуття зброї та мета, знаряддя вчинення злочину, спосіб підготовки, вчинення і приховування злочину); 3) відомості, що характеризують зброю, бойові припаси, вибухові речовини (вид, модель, калібр, особливості); 4) відомості щодо обстановки вчинення злочину (час, місце, навколишня обстановка); 5) відомості щодо потерпілого (дані, характеристика, сума завданої шкоди в результаті вчинення злочину); 6) відомості щодо свідків (очевидці злочину або особи, яким було відомо про вчинення злочину).

удосконалено:

- поняття і структуру криміналістичної характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- типові способи вчинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- типовий портрет злочинця за фактом незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- основні форми взаємодії між працівниками правоохоронних органів при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

дістало подальшого розвитку:

- типові слідчі ситуації і слідчі версії на початковому етапі розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- особливості проведення огляду місця події при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- тактичні прийоми при допиті підозрюваного у вчиненні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- організаційні заходи і тактичні прийоми обшуку у ході розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або

вибуховими речовинами.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Метою дисертації є комплексне дослідження методики розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Для реалізації поставленої мети передбачене вирішення таких основних завдань:

- надати поняття і визначити структуру криміналістичної характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- з'ясувати типові способи вчинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- розкрити предмет кримінально-протиправного посягання незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- визначити типовий портрет злочинця за фактом незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- розробити типовий план розслідування у кримінальних провадженнях щодо незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- розглянути основні форми взаємодії між працівниками правоохоронних органів при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- систематизувати обставини, що підлягають встановленню при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- дослідити типові слідчі ситуації і слідчі версії на початковому етапі розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- з'ясувати особливості проведення огляду місця події при

розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

- розкрити предмет допиту свідків і підозрюваних при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

- виокремити тактичні прийоми при допиті підозрюваного у вчиненні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

- окреслити організаційні заходи і тактичні прийоми обшуку у ході розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Методологічну основу дослідження складають діалектичний метод, загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. *Діалектичний метод* надав можливість дослідити основні теоретичні положення, криміналістичні рекомендації і наукові розробки щодо розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (розділ 1, 2, 3). *Логіко-семантичний* метод використано при вивченні понятійного апарату криміналістичної методики розслідування, зокрема таких категорій як криміналістична характеристика, обставини, що підлягають встановленню, організація розслідування, слідчі ситуації, слідчі версії, тактичні прийоми (розділ 1, 2, 3). *Системно-структурний метод* застосовано при визначенні змісту криміналістичної характеристики, систематизації обставин, що підлягають встановленню, визначення предмету допиту свідків і підозрюваних (розділ 1.1., 2.2, 3.2). *Формально-логічний метод* вжито при утворенні типових слідчих ситуацій і слідчих версій на початковому етапі розслідування, а також при формуванні основних положень, рекомендацій і висновків (розділ 1, 2, 3). *Загальнонаукові методи* (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, абстрагування, аналогія) використано при вивченні кримінальних процесуальних засад проведення слідчих (розшукових) дій, призначення судових експертиз, а також наукових

досліджень щодо розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (розділ 1, 2, 3). *Соціологічний метод* надав можливість здійснити і проаналізувати анкетування працівників Національної поліції. *Статистичний метод* використовувався для аналізу даних Офісу Генерального прокурора та вироків суду Єдиного державного реєстру судових рішень.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Сформульовані висновки і пропозиції впроваджено та вони можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальшого вивчення наукових проблем і розроблення криміналістичних рекомендацій щодо розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, підготовки монографічних та дисертаційних досліджень;
- законотворчій діяльності – під час внесення змін і доповнень до кримінального процесуального законодавства України та окремих нормативно-правових актів;
- практичній діяльності правоохоронних органів України – у системі службової підготовки та в практичній діяльності органів досудового розслідування щодо питань розслідування злочинів за фактами незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- освітньому процесі – під час підготовки посібників і методичних рекомендацій, проведення лекцій, семінарських і практичних занять з курсантами та слухачами закладів вищої освіти з дисциплін «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Методика розслідування кримінальних правопорушень».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційне дослідження Отришка А.О. є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються науковою новизною окремих положень розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими

припасами або вибуховими речовинами.

Дисертація складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (227 найменувань на 29 сторінках) та додатків на 28 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 287 сторінок, із них основний текст – 215 сторінок.

Виклад матеріалу чіткий, логічний та послідовний. Зміст роботи відображає завдання дослідження. У висновках подано основні результати дослідження у вигляді пропозицій і рекомендацій щодо розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. В результаті аналізу дисертації фактів порушення правил академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Отришка А.О., слід звернути увагу на окремі положення, які можуть слугувати предметом подальших наукових досліджень:

1. Дисертантом досить розгорнуто окреслено процесуальні та тактико-організаційні засади проведення огляду місця події під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та охарактеризовано етапи проведення огляду місця події. Однак, потребує вивчення питання підготовчого етапу проведення огляду, його специфіка і значенням.

2. У підрозділі 3.1. визначено, що спеціаліст залучається до проведення огляду місця події з метою виявлення і фіксації слідів злочину, проте не конкретизовано, які саме дії може здійснювати спеціаліст з метою надання допомоги слідчому під час огляду місця події у ході досудового розслідування вказаних злочинів.

3. У підрозділі 3.2. детально розкрито особливості та тактико-організаційні заходи обшуку при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, але дисертантом не окреслено тактику проведення одночасних обшуків.

4. У дисертації визначено, що криміналістична характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є системою даних, які характеризують протиправні дії щодо носіння, зберігання, придбання, передачі чи збуту вогнепальної зброї, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу; носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу; незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. До структури криміналістичної характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами віднесено такі елементи: особа правопорушника, спосіб вчинення злочину, сліди злочину; предмет кримінально-протиправного посягання; обстановка вчинення злочину. Проте у розділі 1 не знайшли відображення положення щодо взаємозалежностей вказаних елементів криміналістичної характеристики та їх теоретичного і практичного значення.

5. Підрозділ 3.2. присвячено допиту свідків та підозрюваних. Поза увагою дисертанта залишилась така категорія свідків як експерти, специфіка та предмет допиту експертів під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Не зважаючи на вищевказані зауваження дисертація Артема Олеговича Отришка є комплексним дослідженням методики розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, яке заслуговує на позитивну оцінку.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Артема Олеговича Отришка на тему «Розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261, наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – **Отришко Артем Олегович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри

кримінального процесу та криміналістики

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Національної академії Служби безпеки України

кандидат юридичних наук,

професор

Володимир БОНДАР

«___» травня 2025 р.